

๑๒
สมาคมเมืองไทยกับสหภาพมิตรภาพไทยประเทศเพื่อนบ้าน (ปาฐกถาในงานชุมนุม
นักเรณไทยที่เมืองชวติเอร์ (ฝรั่งเศส) เมื่อวันที่ ๒๔ มิ.ย. ๒๕๒๕).

พิมพ์ครั้งที่ ๑ ประจักษ์การพิมพ์ กรกฎาคม ๒๕๑๘

PL
4207.5
ป43
ค.๒

จัดพิมพ์ครั้งที่ ๒ โดย

สถาบันสยาม

เพื่อ

การศึกษา วิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรม

กันยายน ๒๕๑๘

20 S.A. 2540

203410

สวัสดิ์ท่านทั้งหลาย

ผมขอขอบคุณท่านประธาน ท่านกรรมการ ท่านสมาชิกแห่งสมาคมนักเรียนไทยในประเทศฝรั่งเศสที่ได้ต้อนรับผมในงานนี้ด้วยมิตรภาพอันดี และขอบคุณท่านประธานที่ได้กล่าวถึงวันที่ ๒๔ มิถุนายน ว่าเป็นวันสำคัญวันหนึ่งในประวัติศาสตร์ชาติไทย ได้บรรจบครบรอบ ๔๓ ปีที่สยามได้เปลี่ยนจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบราชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญประชาธิปไตย

ท่านประธานได้เสนอหัวข้อเรื่อง ๓ อันค้ำให้ผมเลือกเรื่องใดเรื่องหนึ่งเพื่อแสดงปาฐกถา ผมเลือกเรื่องที่สมาชิกสนใจเป็นอันดับที่ ๑ คือ “อนาคตของเมืองไทยกับสถานการณ์ของประเทศเพื่อนบ้าน”

ส่วนเรื่องอันดับที่ ๒ คือ การอภิวัฒน์ใหญ่ทางวัฒนธรรมจีน นั้น ผมได้เคยกล่าวไว้ในหนังสือเกี่ยวกับการที่ผมลี้ภัยในประเทศจีน ๒๑ ปี หนังสือที่ผมได้เคยให้ไว้เป็นส่วนรวมแก่คณะกรรมการของสมาคมแล้ว ในวันนี้ขอถือโอกาสตอบให้อีกเล่มหนึ่งแก่ห้องสมุดของสมาคม ถ้าท่านผู้ใดสนใจในปัญหาเกี่ยวกับการอภิวัฒน์วัฒนธรรมของประเทศจีนก็อาจอ่านได้จากห้องสมุดนั้น

สำหรับเรื่องอันดับที่ ๓ คือ มูลเหตุของการเปลี่ยนแปลงการปกครองวันที่ ๒๔ มิถุนายน นั้น ผมได้เคยกล่าวไว้ในหนังสือบางเรื่อง เกี่ยวกับการก่อตั้งคณะราษฎรและระบบประชาธิปไตย หนังสือนี้ได้พิมพ์เนื่องในวโรกาสเปลี่ยนแปลงการปกครองบรรจบครบรอบ ๔๐ ปี เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๕ หนังสือนี้มีใจความเพียงสังเขปเท่านั้น ซึ่งผมเคยมอบไว้แก่ห้องสมุดของสมาคม วันนั้นขณามอบเพิ่มเติมอีกสองเล่ม ส่วนที่อุดมมานิจ ชุมสาย ปราศรัยให้ผมเขียนเรื่องนี้ให้พิสดารนั้น ผมก็ขอสนองศรัทธาเมื่อมีเวลาว่างจากที่ผมเขียนบทความอื่น ๆ

๑. ต่อไปนี้ผมจะได้เริ่มกล่าวถึงปัญหาที่ท่านทั้งหลายสนใจเป็นอันดับหนึ่ง คือ “อนาคตของเมืองไทยกับสถานการณ์ของประเทศเพื่อนบ้าน”

ผมขอให้ท่านทั้งหลายระลึาถึง แผนที่ภูมิศาสตร์ว่าประเทศเพื่อนบ้านที่มีเขตพรมแดนติดต่อกับสยามนั้น คือ กัมพูชา, ลาว, พม่า, มาเลเซีย ทิศตะวันออกของลาวและกัมพูชา คือ เวียดนาม ทิศเหนือของเวียดนาม, ลาว, พม่า, คือ จีน ถ้าผมจะกล่าวถึงสถานการณ์ของทุก ๆ ประเทศในภูมิภาคนี้ก็จะต้องใช้เวลามาก ฉะนั้นผมจะขอล่าวเฉพาะประเทศเพื่อนบ้านที่เห็น

ว่ามีประเด็นสำคัญเกี่ยวกับสยามในขณะนี้ คือ กัมพูชา, ลาว, เวียดนาม, พม่า, มาเลเซีย ส่วนประเทศจีนนั้นก็จะอ้างถึงบ้าง หนังสือพิมพ์ฟ้าโรฉบับเช้าวันนี้เองได้แจ้งไว้ว่าท่านนายกรัฐมนตรีก็ถูกกักขังจะเดินทางไปปักกิ่งเพื่อลงนามในข้อตกลงสถาปนาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศจีน เรื่องที่เป็นข่าวของโลกในเวลานี้ คือ กัมพูชา, ลาว และเวียดนาม แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่าสถานการณ์ของพม่าและมาเลเซียไม่สำคัญไปในส่วนที่เกี่ยวกับประเทศไทย ฉะนั้นผมก็จะได้กล่าวถึงสถานการณ์ของพม่าและมาเลเซียด้วย

๒. ท่านที่ติดตามข่าวจากวารสาร, วิทยุและโทรทัศน์ก็ย่อมทราบแล้วว่าเมื่อราษฎรกัมพูชาได้กู้อิสรภาพกรุงพนมเปญและทั่วทั้งประเทศกัมพูชาได้สำเร็จในวันที่ ๑๗ เมษายนปีนี้แล้ว ต่อมาเพียง ๑๓ วัน คือวันที่ ๓๐ เมษายน ราษฎรวียดนามได้กู้อิสรภาพเวียดนามใต้ได้สำเร็จและต่อมาอีกประมาณ ๑๐ วันเศษเท่านั้น ราษฎรลาวก็ได้บังคับให้รัฐมนตรีลาวฝ่ายขวาที่สุดของรัฐบาลผสมของลาวต้องลาออก ครั้นแล้วพระเจ้ามหาชีวิตจึงโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งรัฐมนตรีที่มีความรักชาติประชาธิปไตยดำรงตำแหน่งที่ว่างอยู่ ปัจจุบันนี้ประเทศเพื่อนบ้านทั้งสามดังกล่าวจึงมีระบบสังคมใหม่ ตามความเหมาะสมแก่สภาพและ

สัญลักษณ์เฉพาะของแต่ละประเทศ คือระบบสังคมใหม่ของ
เวียดนามอย่างหนึ่ง ของกัมพูชาอีกอย่างหนึ่ง, และของลาวอีก
อย่างหนึ่ง

ลาวยังมีพระเจ้ามหาชีวิต

กัมพูชาเป็น “รัฐ” (ETAT, STATE) และเป็น “ชาติ”
(NATION), มี “ประมุขรัฐ” (Chef de l'Etat, Chief of State)
ซึ่งเจ้าฟ้าสีหนุทรงดำรงตำแหน่งนี้ตลอดพระชนม์ชีพเป็นการ
เฉพาะพระองค์เท่านั้น ส่วนราชบัลลังก์ยังคงว่างอยู่ เดิม
ทีเดียพระราชมารดาของท่านเป็นผู้รักษาราชบัลลังก์ แต่บัดนี้
พระราชมารดาสวรรคตแล้ว การสืบราชสันตติวงศ์แบบราชา
ธิปไตยหรือที่เรียกกันว่า MONARCHY ยังไม่มี ส่วนรัฐบาล
นั้นมีลักษณะเป็น “ราชรัฐบาลร่วมแห่งชาติกัมพูชา” เรียกเป็น
ภาษาฝรั่งเศสว่า “Gouvernement Royal d'Union Nationale
du Cambodge” กัมพูชาจึงมีลักษณะพิเศษคือเป็น “รัฐ”
(ETAT, STATE) และ “ชาติ” (NATION) ซึ่งมี “ประมุข
แห่งรัฐ” (Chef de l'Etat, Chief of State) ที่มีใช้พระมหา
กษัตริย์ คงมีราชบัลลังก์ว่างอยู่เฉยๆ แต่ “รัฐบาล” เป็น
“ราชรัฐบาล” (Gouvernement Royal) ของแนวร่วมแห่งชาติ

กัมพูชาจึงมีระบบสังคมใหม่ที่มีลักษณะพิเศษโดยเฉพาะ

ระบบสังคมของเวียดนามเหนือเป็นสาธารณรัฐประชาธิปไตย (République Démocratique)

ระบบสังคมของเวียดนามใต้ขณะนี้ มีรัฐบาลอภิวัฒน์
(Gouvernement Révolutionnaire) เดิมเรียกว่า “รัฐบาล
อภิวัฒน์ชั่วคราว” แต่บัดนี้ “ชั่วคราว” หดไปแล้ว เพราะ
รัฐบาลนี้ได้อำนาจทั่วทั้งเวียดนามใต้

๓. จากวารสารในเมืองไทยและในต่างประเทศรวมทั้ง
โทรทัศน์ ฝรั่ง เศส ได้ มีการกล่าว และ อภิปราย ถึง ปัญหาที่ว่า
สถานการณ์ของประเทศทั้งสามในอินโดจีนที่ได้เกิดขึ้นนั้น
จะอย่างตามวิถีโคจรเข้าถึงประเทศไทยหรือสยามรวมทั้งเอเชีย
อาคเนย์หรือไม่

ท่านทั้งหลายที่ได้ติดตามข่าวจากเมืองไทยก็คงทราบ ว่า ผู้
ที่หิวโหยที่สุดก็คือเศรษฐีเจ้าสมบัติที่เกรงว่าสถานการณ์อย่าง
ประเทศเพื่อนบ้านทั้งสามจะโคจรมาถึงสยาม ฉะนั้นจึงมีข่าวที่
มิใช่เป็นข่าวลับ เพราะท่านก็กฤทธิเองก็เคยกล่าว ขอร้องมิให้
เศรษฐีเจ้าสมบัตินำเงินออกมาต่างประเทศ แต่เศรษฐีเจ้าสมบัติ
หลายคนนั้นเกรงว่าฐานะของตนจะถูกกระทบกระเทือนอันเกี่ยว
กับผลประโยชน์ส่วนตัวก็ไมยอมฟังคำตักเตือนใด ๆ คือยัง

คงเอาเงินออกมาต่างประเทศอยู่เรื่อย ๆ ส่วนคนยากจนก็ไม่
วิตกข่าวโฆษณาชวนเชื่อว่าการค้าคอมมิวนิสต์มาแล้วจะรื้อทรัพย์
เพราะคนจนไม่มีทรัพย์สมบัติอะไรจะให้รื้อ ความรู้สึกของคน
ยากจนกับคนร่ำรวยนั้นต่างกัน ดังที่ผมให้ข้อสังเกตไว้แก่
ชาวธรรมศาสตร์ในสหราชอาณาจักรเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๕ และได้
ตอบปัญหาในที่ชุมนุมนักเรียนไทยในฝรั่งเศส เมื่อ พ.ศ.
๒๕๑๗ แล้วว่า คนที่อยู่กระท่อมมีความรู้สึกนึกคิดต่างกับ
คนที่อยู่ปราสาท ส่วนคนชั้นกลางก็ยังลังเล บางคนไม่รู้ว่า
ทำอะไร บางคนก็หาทางที่จะแลกเงินตราต่างประเทศไว้บ้าง
ท่านที่อยู่ในฝรั่งเศสถ้าตามทางบ้านในเมืองไทยก็คงจะทราบ
ว่าเมื่อก่อนนี้หาซื้อเงินตราต่างประเทศในกรุงเทพฯ ได้ตามอัตรา
ทางราชการหรือต่ำกว่าอัตรานั้น บัดนี้คนต้องการเงินตราต่าง
ประเทศมากขึ้น ค่าของเงินตราต่างประเทศก็มีราคาสูงขึ้นและ
หาซื้อยากยิ่งขึ้น อนึ่ง ผู้ที่เป็นข้าราชการก็แบ่งออกได้เป็น
๓ อันดับ คือ อันดับที่ ๑) ผู้ที่อยู่ในตำแหน่งสูงมีส่วนใน
การก่อสถานะสงครามให้เกิดขึ้นระหว่างสยามกับประเทศทั้ง
สามแห่งอินโดจีน ก็ต้องการทำสงครามต่อไป โดยเกณฑ์
ลูกหลาน กรรมกร ชาวนา มารบ เพื่อรักษาสถานะของตนไว้
อันดับที่ ๒) คือข้าราชการชั้นกลางและอันดับที่ ๓) ข้าราชการ

ผู้น้อย ซึ่งหลายคนก็ไม่สนใจว่าเหตุการณ์ของเพื่อนบ้านจะโจร
มากกระทบถึงตนหรือไม่ บางคนก็สับสนรับฟังว่าประเทศเพื่อน
บ้านปฏิบัติต่อข้าราชการที่ได้รับใช้ระบบเก่าอย่างไรบ้าง จึง
ทราบ ว่าในกัมพูชา และ เวียดนาม ได้จัดการลงโทษเฉพาะผู้
ทรยศต่อชาติ ส่วนผู้ที่ไม่ใช่ตัวการทรยศต่อชาตินั้น เวียดนาม
ได้และกัมพูชาให้ข้าราชการเก่าทำการวิพากษ์ตนเองว่าได้ทำ
ผิดพลาดไปอย่างไรแล้วแก้ไขตนเองให้สอดคล้องต่อราษฎรก็ได้
รับอภัยโทษ ส่วนของลาวนั้นปรากฏจากหนังสือพิมพ์“ฟิการ์”
ฉบับเมื่อเช้านี้ แสดงภาพประกอบถึง ข้าราชการเก่าของลาว
จำนวนหนึ่งทำการวิพากษ์วิจารณ์ตนเองว่าตนได้ผิดพลาดมา
ก่อนบ้างอย่างไรแล้วก็จะแก้ไขตนเองให้เป็นข้าราชการที่ดีของ
รัฐบาลผสมของลาว

แต่การที่เราจะวินิจฉัยว่าเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสามประ
เทศแห่งอินโดจีนจะย่างเท้าก้าว โจรมาถึงสยามและเอเชีย
อาคเนย์หรือไม่นั้นมิได้ขึ้นอยู่กับความต้องการหรือไม่ต้องการ
ตามความนึกคิดของบุคคล คือมิใช่ความใคร่ความอยากได้
ภาวะอย่างใดซึ่งพระพุทธรองค์เรียกว่า “ภวตัณหา” หรือ ความ
ไม่ใคร่, ความไม่อยากได้ภาวะอย่างใดซึ่งพระพุทธรองค์เรียกว่า
“วิภวตัณหา” ซึ่งท่านก็อาจสังเกตว่าสิ่งที่ใคร่หรืออยากได้นั้น

ก็ไม่อาจได้เสมอไป เช่นขณะนี้เราอยากรับประทานมะม่วงก็รับประทานไม่ได้ เพราะสภาพไม่อำนวยให้ และตรงกันข้าม เรื่องที่ไม่ใคร่ ไม่อยากได้ ไม่อยากประสบ ก็ประสบขึ้นมาได้ ทั้งนี้เพราะสภาพแวดล้อมทางสังคมเป็นสิ่งที่อยู่นอกเหนือจาก “ภวตัตตา” หรือ “วิภวตัตตา” ที่ตั้งอยู่บนรากฐานทางจิตของบุคคล สภาพแวดล้อมทางสังคมนั้นเป็นไปตามกฎแห่งความเคลื่อนไหวของวิทยาศาสตร์ทางสังคม ถ้าหากกฎแห่งความเคลื่อนไหวของสังคมโคจรมาไม่ได้ ใครผู้ใดอยากให้มาก็ไม่ได้ แต่ถ้าหากกฎแห่งความเคลื่อนไหวโคจรตามวิถีทางที่เป็นวิทยาศาสตร์ ก็ไม่มีผู้วิเศษใดจะต้านทานได้

๔. กฎนี้คือกฎอะไร ก็คือ กฎวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ ที่ประยุกต์แก่วิทยาศาสตร์สังคมนั่นเอง คือกฎแห่งความเป็นอนิจจังซึ่งพระพุทธองค์ได้ทรงค้นพบเมื่อกว่า ๒๕๐๐ ปีมาแล้วว่า ไม่มีสิ่งใดหนึ่งคงอยู่กับที่ ต่อมาเมธีกรีกโบราณ และ นักปรัชญายุโรปภายหลังขบวนการฟื้นฟูวัฒนธรรม (Renaissance) ตั้งแต่ศตวรรษที่ ๑๖, ๑๗, ๑๘ ก็ค้นคว้ากฎของวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ และภาวะทั้งหลายนั้น จึงได้มายุติที่ว่า ไม่มีอะไรคงอยู่กับที่ ทุกอย่างต้องมีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลง พระพุทธองค์ได้

ทรงสอนไว้ว่า คนเราเกิดมา มีชีวิตอยู่ ก็เติบโตไปได้ถึงขีดที่ ไม่อาจเติบโตต่อไปได้ก็เข้าสู่ความแก่ ความเจ็บ ในที่สุดก็ตาย ฉะนั้นโคจรที่ ระบบสังคมของมนุษย์ก็เป็นไปตามกฎเช่นนั้น แม้แก๊สที่เรา นั่งกันอยู่นี้ก็มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ในตัวเอง ซึ่งเรามองด้วยตาเปล่าเพียงชั่วคราวเดียวก็มองไม่เห็น แต่ความจริงนั้นมันเคลื่อนไหวอยู่ภายในตัวเอง คือเดิมเป็นแก๊สใหม่ บัดนี้หมดสภาพเป็นแก๊สใหม่ ซึ่งกลายเป็นเก่า แล้วก็เสื่อมคุณภาพ ใช้การไม่ได้ จึงต้องหาแก๊สใหม่ที่ใช้การได้ในกาลต่อไป ระบบสังคม ของมนุษยชาตินี้ ได้มีการเปลี่ยนแปลง อยู่เสมอ ซึ่งคนในรุ่นนี้อาจมองเห็นส่วนหนึ่ง เช่น ถ้าเราย้อนหลังไปเพียง ๑๐ ปี ก็จะเห็นว่าเมืองไทยมีระบบเผด็จการ ในระบบเผด็จการ นั้นก็มีสิ่งที่เรียกว่า “ธรรมนูญชั่วคราว” บ้าง “คำสั่งคณะปฏิวัติ” บ้าง “ธรรมนูญปกครองแผ่นดิน” บ้าง แล้วเปลี่ยนแปลงมามีสิ่งที่เรียกว่า “รัฐธรรมนูญฉบับ ๒๕๑๗” และถ้าย้อนหลังไปอีกสักหน่อย ซึ่งท่านประธานฯ และท่านทั้งหลายระลึกถึงเหตุการณ์ เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ ท่านก็ย่อมทราบมาก่อนหน้านั้นมีระบบใดและต่อมาจะมีระบบใดบ้าง ถ้าพิจารณาย้อนหลังขึ้นไปศึกษาประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ ก็รวมทั้งศึกษาที่เรียกกันว่า “ก่อนประวัติศาสตร์ (Préhistoire, Prehistory)” ก็จะ

ทราบว่า ระบบสังคมของมนุษย์เริ่มแรกทีเดียว คือ ปฐมสหการ
ต่อมามีระบบทาส ต่อมา มีระบบศักดินา และต่อมา มีระบบทุน
ต่อมาบางประเทศมีระบบประชาธิปไตยแบบใหม่ บางประเทศ
เข้าสู่ระบบสังคมนิยมซึ่งยังไม่สมบูรณ์ ฯลฯ ส่วนการเคลื่อนไหว
เปลี่ยนแปลงในอนาคตแห่งระบบสังคมของมนุษยชาติรวมทั้ง
ของสังคมสยามด้วยนั้น มนุษย์เพียงชั่วรุ่นเดียวอาจประสบพบ
เห็นส่วนหนึ่งในเวลาต่อไปเท่าที่ตนมีอายุยืนอยู่ได้ แต่ความ
เปลี่ยนแปลงในอนาคตอันยาวนานแห่งสังคมของมนุษยชาตินั้น
ไม่อาจประสบแก่ตนเอง เพราะมนุษย์คนหนึ่งๆ นั้นไม่มีอายุอยู่
ชั่วกาลปาวสาน บางประเทศเฉลี่ยอายุพลเมืองของเขาว่ายืนยง
ถึง ๖๐ ปี บางประเทศถึง ๗๐ ปี ในรัสเซียอ้างว่ามีหลายคน
อายุยืนกว่า ๑๐๐ ปี แต่ในเมืองไทยเท่าที่ปรากฏในขณะนี้ว่า
มีคนคิดเขโรอื่นและเป็นกามโรคหลายแสนคนก็เฉลี่ยอายุได้ต่ำ
กว่านั้นมาก และถ้าสภาพการณ์ร้ายเช่นนี้คงมีทวีขึ้นก็เป็นที่น่า
วิตกว่าชนรุ่นปัจจุบันนี้ก็ดี ชนรุ่นอนาคตก็น่าจะมีอายุอยู่ได้นาน
ไม่กี่ปี ส่วนชีวิตแห่งสังคมของมนุษยชาติที่ยืนยาวมาก คือตั้ง
แต่มีมนุษยชาติในโลกนี้หลายแสนหลายล้านปี ก็ยังจะมีมนุษย
ชาติอีกหลายล้านปี **อย่างไรก็ตามชนรุ่นปัจจุบันนี้ที่อาศัย**
กฎแห่งความเป็นอนิจจังดังกล่าวแล้วเป็นหลักและพิจารณา

ความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงที่เป็นมาแล้วในอดีตและที่กำลัง
เป็นอยู่ในปัจจุบัน ก็สามารถมองล่วงหน้าถึงเหตุการณ์ใน
อนาคตแม้จะยาวนานเท่าใดก็ตามว่าระบบสังคมปัจจุบันจะ
ต้องมีการเปลี่ยนแปลง คือเปลี่ยนแปลงจากระบบที่มีการกด
ขี่เบียดเบียนไปสู่ระบบที่ปราศจากการกดขี่เบียดเบียนระหว่าง
มนุษย์กับมนุษย์

๕. การเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงระบบสังคมของมนุษย
ชาตินั้น อาจเป็นไปได้โดยวิธีสันติหรือโดยวิธีไม่สันติ

ตามธรรมชาติของมนุษย์นั้นปรารถนาวิธีสันติ ถ้าเรา
พิจารณาประวัติศาสตร์ในอดีตและที่กำลังเป็นอยู่ในปัจจุบัน
ก็จะเห็นได้ว่า การที่มนุษย์ของบางประเทศใช้วิธีไม่สันติใน
การเปลี่ยนแปลงนั้น ก็เพราะระบบสังคมเก่าได้กีดกันทาง
นิตินัยหรือทางพฤตินัยหรือทั้งสองทางมิให้มนุษย์ใช้วิธีสันติ
ได้ มนุษย์จึงจำเป็นต้องใช้วิธีไม่สันติ

พลังแห่งความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงของสังคมหนึ่งๆ
ก็คือพลังของมวลราษฎรแห่งสังคมนั้นๆ นั่นเอง คือราษฎรส่วน
มากที่ได้รับความขัดขั้ขัดสนและถูกกดขี่เบียดเบียน จึงต้อง
การหลุดพ้นจากการนั้นอันเป็นวิสัยตามธรรมชาติของมนุษย์

โดยที่มนุษย์ทั่วโลกมีการเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กันยิ่งขึ้นในทางเศรษฐกิจ, การเมือง, และวัฒนธรรม ซึ่งหมายถึงสิ่งที่ภาษาฝรั่งเศสเรียกว่า "Culture", อังกฤษ "Culture", เยอรมัน "Kultur" นั้น รัชกาลที่ ๖ ได้ทรงแปลเป็นภาษาไทยว่า "ภูมิธรรม" คือหมายถึงความเจริญงอกงามในทางความคิด คำนี้จึงหมายรวมถึงทฤษฎีที่เจริญงอกงาม ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ในเรื่องเหล่านี้ย่อมมีอิทธิพลสะท้อนถึงสังคมต่างๆ ของมนุษย์ เมื่อประมาณ ๑๐ ปีเศษมานี้ วารสาร อเมริกันได้โฆษณาเผยแพร่ทฤษฎีชนิดหนึ่ง คือ "ทฤษฎีโดมิโน" หรือผมเขียนเป็นพหูพจน์อย่างภาษาฝรั่งเศสว่า "ทฤษฎีโดมิโนส์"

คำว่า "DOMINO" มีความหมายหลายอย่าง แต่ถ้าหากใช้เป็นพหูพจน์ก็หมายถึงการเล่นไพ่ต่อแต้ม มีไพ่ ๒๘ ใบ ทำด้วยกระดูกบ้าง, ทำด้วยไม้บ้าง หรือทำด้วยวัตถุสังเคราะห์เทียมสิ่งนั้น ชาวเอเชียเล่นพนันเอาเงินกันจริงๆ แต่ว่าเด็กฝรั่งเอาไฟโดมิโนมาเล่นโดยไม่พนันเอาเงินกัน เช่นเอามาต่เป็นบ้านบ้าง เป็นสะพานบ้าง มีเด็กบางจำพวกเอาไปตั้งเรียงเคียงกติดต่อกัน ถ้าเอาน้ำจี้ให้ตัวหนึ่งล้ม ไฟตัวอื่นก็ล้มตาม (ผู้ปาฐกได้แสดงให้ที่ประชุมดู)

นักการเมือง, นักการทหาร, นักโฆษณาของฝ่ายเศรษฐกิจ นายทุนใหญ่อเมริกันเอาวิธีเล่นสนุกของเด็กนั้นมาเปรียบเทียบเพื่อบังคับให้ราษฎรอเมริกันและลูกสมุนที่กลัวคอมมิวนิสต์เข้าใจอย่างง่าย ๆ ว่า ถ้าหากประเทศหนึ่งประเทศใดในเครือเดียวกันคือในเครือที่อยู่ภายใต้ระบบอำนาจและอิทธิพลของจักรวรรดินิยมอเมริกันล้มไปโดยอ้างว่าคอมมิวนิสต์เป็นต้นเหตุแล้วระบบปฏิบัติการของประเทศอื่น ๆ ก็ล้มตามไปและจะต้องอยู่ภายใต้ระบบคอมมิวนิสต์ด้วย

[วิธีโฆษณาของทฤษฎีโดมิโนนั้นได้ผลที่จงใจให้ราษฎรอเมริกันและลูกสมุนที่กลัวคอมมิวนิสต์ตามที่นักโฆษณาชวนเชื่อเปรียบเทียบเสมือนว่าเป็นผีปิศาจรูปร่างกำยำที่จะคร่ามนุษย์เอามาเป็นมังสาหารนั้น ได้ร่วมกันเป็นขบวนยাত্রาเข้าทำสงครามในอินโดจีนเพื่อขับไล่ปิศาจที่สมมติขึ้นนั้น ประจวบร่วมกันเป็นขบวนพยุหเสนาแห่งพระเยซูคริสต์เจ้าที่ภาษาฝรั่งเศสเรียกว่า 'กรัวซาดส์', อังกฤษ "ครูเซด" ในสมัยยุคกลางของยุโรป]

ชาวคริสต์ที่ร่วมขบวนครูเซดแห่งยุคนั้นเห็นว่าตนมีความชอบธรรมที่จะต่อสู้ขับไล่พวกนอกกรีตที่ยึดครองเยรูซาเล็ม อันเป็นดินแดนของพระเจ้าเป็นเจ้า และก็จะได้ออกาสนมัสการปูชนียสถานของพระเยซูเจ้า จึงเป็นการจาริกเพื่อแสวงบุญไปด้วย

[แต่การทำสงครามแทรกแซงกิจการภายในของเวียดนาม, กัมพูชา, ลาวนั้น เป็นการแสวงหาผลประโยชน์ เพราะราษฎรในสามประเทศนั้นเป็นเจ้าของดินแดนของเขาเอง ไม่มีปฐนียสถานของพระผู้เป็นเจ้าให้หมัสการ และที่เป็นบาปอย่างยิ่งก็คือทำลายราษฎรหญิงชายเด็กเล็กและคนชราที่ไม่ใช่ทหารประจำการ ให้ถึงตาย, บาดเจ็บ, ทุพพลภาพจำนวนหลายล้านคนและทรัพย์สินต้องถูกทำลายเสียหายเหลือคณนานับ] คนอเมริกันเองจำนวนไม่น้อยก็เห็นว่าการนั้นเป็นบาปอย่างมหันต์ ท่านผู้ใดติดตามข่าวอเมริกันด้วยความพินิจพิจารณาให้ถ่องแท้ก็จะทราบถึงเรื่องที่คนอเมริกันจำนวนไม่น้อยคัดค้านสงครามแทรกแซงนั้น และการที่ชายหนุ่มอเมริกันยอมติดคุกดีกว่าไปรบในเวียดนามเป็นจำนวนมากขึ้นตามลำดับ จึงเป็นเหตุหนึ่งที่รัฐบาลอเมริกันไม่อาจส่งทหารเพิ่มเติมไปยังสมรภูมิทั้งสาม แล้วในที่สุดก็ต้องถอนทหารทั้งหมดออกจากสามประเทศนั้น ส่วนความทารุณโหดร้ายของทหารอเมริกันต่อพลเมืองที่มิใช่ทหารในเวียดนามนั้นก็ถูกเปิดโปงโดยคนอเมริกันเองมากมายหลายกรณีอันจะทั่วโลกนอกจากในสยาม สมัยที่มีเซ็นเซอร์หนังสือพิมพ์จึงไม่อาจลงข่าวเช่นนั้นได้ เพราะเจ้าหน้าที่เกรงว่าจะทำให้คนไทยเสียขวัญแต่ผู้ที่อยู่นอกประเทศไทยซึ่งถ้าสนใจจะทาง

กาวีสัย (Vérité objective) ก็ย่อมทราบได้ คนอเมริกันที่มีจิตใจรักมนุษยชาติก็ว่าสงครามแทรกแซงนั้นเป็นบาป ผมเชื่อว่าคนไทยที่ส่วนมากเป็นพุทธศาสนิกชนก็ย่อมมีจิตใจรักมนุษยชาติไม่ด้อยไปกว่าผู้ที่ถือศาสนาอื่น นอกจากคนไทยบางคนที่ได้ชื่อเพียงแต่ว่านับถือพุทธศาสนา แต่ในสาระเขาไม่ถือศาสนาใดเลย ประจวบไรอนท่านกล่าวเป็นคำพังเพยว่า “เอาผ้าเหลืองน้อยห้อยหพอให้รู้ว่า เป็นชาวพุทธ”

ชาวพุทธที่แท้จริงย่อมนึกถึงกฎแห่งกรรม กรรมนั้นอาจ
ประจักษ์ในระยะสั้นหรือในอนาคตต่อไปเร็วหรือช้า โบราณ
ท่านเคยกล่าวถึงกรรมตามทันตาก็มี เช่นบาปกรรมที่จักรวรรดิ-
นิยมอเมริกันทำไว้ในเวียดนาม, กัมพูชา, ลาว ก็ประจักษ์เห็น
ทันตาซึ่งนอกจากทหารฝ่ายตนต้องล้มตายบาดเจ็บไม่น้อยกว่า
๕ แสนคนแล้ว ค่าใช้จ่ายในสงครามเวียดนามเป็นจำนวนกว่า
๑๕๐,๐๐๐ ล้านดอลลาร์อเมริกัน เป็นเหตุสำคัญที่ทำให้เกิด
วิกฤตการณ์เศรษฐกิจในสหรัฐอเมริกาเอง ค่าครองชีพสูงขึ้น คน
ว่างงานมากขึ้น ค่าของเงินดอลลาร์ลดลงเรื่อยๆ ทำให้ค่าของ
เงินบาทของเราที่อิงอยู่กับเงินอเมริกันต้องพลอยลดลงด้วยเวลา

๖. ท่านที่ระลึกประวัติศาสตร์เบื้องต้นของสหรัฐอเมริกา
ได้ก็ย้อมทราบว่ **สหรัฐอเมริกา**มีบทบาทสำคัญในประวัติ-

ศาสตร์ที่ได้ล้มไฟโดมิโนสแห่งเครื่องระบบศักดินาใบแรกหรือชุดแรกสำเร็จ ตั้งแต่ยังไม่มีผู้ใดค้นพบทฤษฎีโดมิโนส คือในบั้นปลายแห่งศตวรรษที่ ๑๘ คนอังกฤษส่วนมากใน ๑๓ อาณานิคมอังกฤษที่ทวีปอเมริกาเหนือได้จับอาวุธต่อสู้ระบบศักดินาอังกฤษที่กดขี่เบียดเบียน ครั้นถึงวันที่ ๔ กรกฎาคม ค.ศ. ๑๗๗๖ คนอังกฤษเหล่านั้นได้ประกาศตนเป็นเอกราช สถาปนาสหรัฐอเมริกาขึ้น เท่ากับไฟโดมิโนสชุดแรกในเครื่องระบบศักดินาเจ้าอาณานิคมได้ล้มไป แล้วจึงให้อาณานิคมอื่นๆ ของอังกฤษ, ฝรั่งเศส, สเปน ฯลฯ ต้องล้มตามไปด้วย

ประกาศเอกราชฉบับ ๑๗๗๖ ของสหรัฐอเมริกานั้น มิใช่เพียงแสดงว่าตนเป็นเอกราชแล้วเท่านั้น หากคำปรารภได้แสดงถึงสิทธิตามธรรมชาติของมนุษย์ซึ่งแพร่หลายไปทำให้ชาวอาณานิคมสมัยนั้น (ซึ่งเป็นคนยากจนที่อพยพไปจากยุโรปเพื่อทำมาหากินในอเมริกาแต่เจ้าศักดินาก็กังตามไปกดขี่เบียดเบียนอีกนั้น) ได้ตื่นจากภวังค์ คือตื่นจากความหลงใหลมมงามายไม่รู้สึกรู้สีก้าวให้เกิดรู้สึกตัว คือเกิดจิตสำนึกในสิทธิมนุษยชนที่ตนมีอยู่ตามธรรมชาติแห่งความเป็นมนุษย์ ประกาศเอกราชนั้นได้กล่าวไว้ในคำปรารภ เทอตกูน “ธรรมชาติ” และ “พระเจ้าแห่งธรรมชาติ” ซึ่งประกาศนั้นได้เขียนเป็นตัวอักษรใหญ่ว่า “Nature”

และ “Nature's God” ว่าได้ประทานให้มนุษย์ทุกคนมีความเสมอภาค มีเสรีภาพ และการแสวงหาความสุข และกล่าวว่ารัฐบาลที่ตั้งขึ้นโดยมนุษย์ก็เพื่อคุ้มครองสิทธิเหล่านั้น ครั้นไครูปแบบรัฐบาลใดทำลายวัตถุประสงค์ดังกล่าวแล้ว ราษฎรก็มีสิทธิเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกโดยตั้งรัฐบาลใหม่บนรากฐานดังกล่าวและจัดเป็นรูปแบบที่ราษฎรเห็นว่าเหมาะสม

ทฤษฎีโดมิโนสนั้นมิได้เวียนอยู่ภายในทวีปอเมริกาเท่านั้น หากโคจรมายังยุโรปด้วย คืออีก๑๓ปีก็มาถึงฝรั่งเศสซึ่งเป็นประเทศแรกที่ได้มีการปฏิวัติใหญ่ใน ค.ศ. ๑๗๘๘ เลิกล้มระบบศักดินาและสถาปนาระบบประชาธิปไตยในทางนิตินัยขึ้น เปรียบประดุจไฟโดมิโนสแห่งเครื่องระบบศักดินา ได้ล้มตามไปอีกใบหนึ่ง การปฏิวัติใหญ่ฝรั่งเศสครั้งกระนั้นมิได้กระทำเพียงประกาศว่ามีระบบใหม่ของฝรั่งเศสโดยเฉพาะเท่านั้น หากได้มีประกาศหรือปฏิญญาว่าด้วยสิทธิของมนุษย์และของพลเมือง ฉบับลงวันที่ ๒๖ สิงหาคม ค.ศ. ๑๗๘๙ อาทิ ในคำปรารภมีความว่า“Considérant que l' ignorance, l' oubli ou le mépris des droits de l' homme sont les seules causes des malheurs publics et de la corruption des Gouvernements.....” แปลความว่า

“โดยพิจารณาว่าความโง่เขลา, ความลึ้มหรือความไม่นำพาต่อสิทธิของมนุษย์เป็นเหตุเดียวกันนั้นแห่งความทุกข์ของมหาชนและแห่งการฉ้อราษฎร์บังหลวงของหลายรัฐบาล...” แล้วปฏิญญานั้นก็ได้พรรณนาถึงรายละเอียดแห่งสิทธิต่าง ๆ ของมนุษย์และพลเมือง

การอภิวัฒน์ใหญ่ฝรั่งเศสพร้อมด้วยประกาศปฏิญญาสิทธิของมนุษยชนดังกล่าวแล้ว มีอิทธิพลทำให้กันยากจนและคนที่ถูกกดขี่เบียดเบียนจากระบบศักดินาในประเทศอื่นๆ แห่งยุโรปตะวันตกสมัยนั้นตื่นจากภวังค์กันมากขึ้น คือทฤษฎีโดมิโนได้เคลื่อนตัวที่จะโคจรต่อจากประเทศฝรั่งเศส ดังนั้นพระจักรพรรดิ (Empereur, Emperor) และพระราชอาธิบัติ (Roi, King, Koenig) ของหลายประเทศในยุโรป อาทิ ออสเตรีย, ปรุสเซีย, อังกฤษ, สเปน, โปรตุเกส, ซอลแดนค์, ชาร์ดีเนีย, เนเปืล และประเทศใน “สันตะจักรวรรดิ” (Saint-Empire) ก็ได้ร่วมกันยกกองทัพมาประชิดฝรั่งเศสและแทรกแซงกิจการภายในของฝรั่งเศส หรือจะกล่าวอีกอย่างหนึ่งก็เพื่อขัดขวางมิให้ทฤษฎีโดมิโนได้ขยายวงโคจรมาถึงจักรวรรดิและอาณจักรของตน แต่ก็ไม่อาจทำสำเร็จได้ คือการโคจรของระบบประชาธิปไตยก็ดำเนินต่อไปตามเส้นทางของตน ทำให้หลาย

ประเทศในยุโรปตะวันตกต้องรับเอาระบบประชาธิปไตยทางนิตินัยน้อยบ้างมากบ้างตามสภาพ ซึ่งเป็นการบั่นทอนอำนาจศักดินา

แม้ว่าระบบศักดินาของบางประเทศจะยืนยงอยู่ต่อมาได้จนถึงสงครามโลกครั้งที่ ๑ แต่เมื่อสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ ๑ ก็ปรากฏว่าหลายประเทศนั้นต้องเปลี่ยนระบบสังคมเก่า โดยมีระบบสังคมใหม่ที่เป็นประชาธิปไตยทางนิตินัยมากยิ่งขึ้น

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๑ หลายประเทศในยุโรปตะวันตกรวมทั้งญี่ปุ่น ได้ร่วมกันส่งกำลังรบไปแทรกแซงในรัสเซียที่ได้สถาปนาระบบโซเวียตขึ้นในประเทศนั้น ทั้ง ๆ ที่กองกำลังของโซเวียตมีอาวุธดีกว่าฝ่ายแทรกแซง เพราะอาวุธยุทธภัณฑ์ของรัสเซียได้ถูกทำลายย่อยยับในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๑ สมัยที่พระเจ้าซาร์ยังทรงมีอำนาจอยู่ แต่ด้วยกำลังใจสูงของราษฎรรัสเซีย ก็สามารถเอาชนะฝ่ายแทรกแซงได้

ไฟโดมิโนส์คือระบบพระเจ้าซาร์ได้ล้มไปแล้ว ทฤษฎีโดมิโนส์ก็ดำเนินโคจรต่อไป ดังปรากฏว่าในปลายและหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ระบบสังคมเก่าของหลายประเทศได้ล้มไป โดยมีระบบสังคมใหม่ที่เป็นประชาธิปไตยยิ่งกว่าขึ้นมาแทนที่ ในเอเชียตะวันออกนั้น มองโกเลีย, เกาหลี, จีน,

ได้สถาปนาระบบสาธารณรัฐประชาธิปไตยของราษฎรขึ้น, ต่อมาเวียตนามเหนือก็ได้ตั้งระบบสาธารณรัฐประชาธิปไตยของราษฎร แล้วต่อมาทฤษฎีโดมิโนส์ก็โจรมาถึงกัมพูชา, เวียดนามใต้และลาว

วิถีโคจรก็ยังคงดำเนินไปตามสภาพและสัญญาณพิเศษเฉพาะของแต่ละสังคม เช่น วิถีของกัมพูชา เป็นอย่างหนึ่ง วิถีของเวียตนามเป็นอีกอย่างหนึ่ง, วิถีของลาวเป็นอีกอย่างหนึ่งซึ่งท่านทั้งหลายย่อมสังเกตได้ว่าภายหลังที่ฝ่ายขวาของประเทศลาว ได้ต่อสู้ทางอาวุธกับฝ่ายลาว รักษาติหรือปเทศลาวมาหลายปีแล้ว ต่อมาเมื่อกัมพูชากับเวียตนามได้ได้กู้อิสรภาพแล้ว สมเด็จพระเจ้ามหาชีวิตลาว ก็ได้เสด็จไปจำหนือ อันเป็นที่ตั้งกองบัญชาการของปเทศลาว และได้เสด็จจากหลวงพระบางมาเวียงจันทน์สวนสนามทหารปเทศลาวกับทหารของเสด็จเจ้าสุวรรณภูมินายกรัฐมนตรี ซึ่งแสดงว่าพระเจ้ามหาชีวิตทรงเห็นว่า ไหน ๆ ทฤษฎีโดมิโนส์ก็จะมาถึงแล้ว ก็ให้มาโดยวิถีสันติและมีการประคองระหว่างฝ่ายต่าง ๆ ของลาว ดีกว่าที่จะปล่อยให้รบราฆ่าฟันกันต่อไป

๗. เมื่อกล่าวถึงคนอเมริกัน เราต้องแยกราษฎรอเมริกัน ซึ่งเป็นผู้ถูกกดขี่จากระบบสังคมของตนเองออกต่างหากจากคน

อเมริกันส่วนน้อยซึ่งทำการกดขี่ คือเศรษฐีเจ้าสมบัติซึ่งเป็นนายทุนสมัยใหม่ที่พัฒนาถึงขีดสูงสุดเป็นจักรวรรดินิยมหรือบรมชนาภาพ และตัวแทนของพวกนี้ คือ นักการเมือง, นักการทหาร, นักโฆษณาชวนเชื่อ จำนวนหนึ่ง

ท่านที่ศึกษาประวัติศาสตร์ย่อมรู้ว่า เดิมทีคนอังกฤษได้อพยพไปตั้งถิ่นฐานอยู่ในทวีปอเมริกาเหนือนั้นก็เป็นคนยากจน เมื่อจำนวนคนอพยพมีมากขึ้น ได้ขยายพื้นที่กว้างขวางขึ้นจึงได้ตั้งเป็นหลายอาณานิคมแต่เจ้าศักดินาอังกฤษก็ยังตามไปกดขี่เบียดเบียน ฉะนั้นคนอังกฤษแห่ง ๑๓ อาณานิคมจึงได้จับอาวุธขึ้นต่อสู้ระบบศักดินาอังกฤษแล้วประกาศเอกราชทั้งเป็นสหรัฐอเมริกาเมื่อวันที่ ๔ กรกฎาคม ค.ศ. ๑๗๗๖ ดังที่ผมได้กล่าวในข้อก่อน

ในสมัยนั้น ระบบทุนของสหรัฐอเมริกายังเป็น ระบบทุนธรรมดา ต่อมาก็ได้พัฒนาขึ้นถึงขีดสูงสุดเป็น ทุนผูกขาด มีอำนาจทุนยิ่งใหญ่อตั้งแต่ปลายศตวรรษที่ ๑๙ เป็นต้นมา ระบบทุนที่พัฒนาถึงขีดสูงสุดเช่นนี้เรียกตามภาษาฝรั่งเศส “IMPERIALISME”, อังกฤษ “IMPERIALISM” ก็คือเป็น “อิมพีเรียลิซึม” ของระบบทุนสมัยใหม่ซึ่งแปลเป็นไทยว่า “จักรวรรดินิยม” หรือ “บรมชนาภาพ” ไม่ใช่ “อิมพีเรียลิซึม” ของ

สมัยทุนโบราณซึ่งผู้เป็นประมุขนั้นต้องการเป็น “จักรพรรดิ” หรือ “จักรพรรดินิยม” ส่วนเศรษฐีสมัยใหม่อเมริกันไม่ต้องการเป็น “จักรพรรดิ” หรือ “EMPEREUR” แต่ต้องการกดขี่บุตรรืดเบียดเบียนราษฎรอเมริกันส่วนมากในสหรัฐอเมริกาเองประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่งต้องการมีอำนาจหรืออิทธิพลหรือทั้งสองอย่าง เพื่อแผ่อำนาจทุนของตนในประเทศอื่น เริ่มจากประเทศในทวีปอเมริกาละตินแล้วก็แผ่มายังบางประเทศในเอเชียอาคเนย์ ในการที่จักรวรรดินิยมอเมริกันทำได้เช่นนั้นก็เพราะชนชั้นปกครองของประเทศอื่นๆ นั้นสมรู้เป็นใจด้วย เพื่อหวังได้ความช่วยเหลือของจักรวรรดินิยมนั้นอันเป็นนโยบายชนิดหนึ่งซึ่งผมขอเรียกว่า “นโยบายภิกขาจาร” (beggar's policy) เรื่องนี้ผมได้ชี้แจงไว้ในคำขวัญซึ่งท่านบุญชู โรจนเสถียร รัฐมนตรีว่าการคลังปัจจุบัน ขอให้ผมเขียนแสดงถึงวิธีการคลังของชาติไทยในอดีต, ปัจจุบัน, และอนาคต เพื่อท่านนำลงพิมพ์ในหนังสือที่ระลึกวันสถาปนากระทรวงการคลังครบรอบ ๑๐๐ ปี ผมจึงได้ส่งคำขวัญไปให้ท่านพิจารณามีใจความว่า ตั้งแต่บรรพบุรุษสร้างชาติไทยเป็นต้นมา เราถือนโยบายเอกราชทางการคลัง ไม่เคยใช้นโยบาย “ภิกขาจาร” ปีใดเรามิงบประมาณรายได้มาก เราก็ใช้มาก ปีใดเรามิงบประมาณรายได้

น้อยเราก็ใช้น้อยตามอัตภาพ ถ้าถึงคราวที่เราจำเป็นต้องลงทุนซึ่งทางเศรษฐวิทยาเรียกว่า “ทุนสังคม” คือทุนที่ทำให้เกิดผลิตผล เช่น เมื่อก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครองนั้น รัฐบาลต้องการสร้างทางรถไฟ, หรือสร้างชลประทาน เราก็กู้เงินโดยเสียดอกเบี้ย ไม่มีอะไรผูกพัน ไม่ใช่เป็นการขอทอน ภายหลัง ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ เราไม่เคยกู้เงินจากต่างประเทศ หากเราใช้หนี้เก่าและเจรจาลดดอกเบี้ย แต่ผมสังเกตว่าตอนหลังๆ นี้ พอถึงเวลาเตรียมทำงบประมาณปีหนึ่งๆ เราก็หวังว่าปีนั้นๆ สหรัฐอเมริกาจะให้เงินรัฐบาลเท่าใด ท่านจะสังเกตได้ว่า ด้านนักการเมืองผู้ใหญ่ อเมริกันมาเยี่ยมสยาม เช่น จอห์น สัน หรือ นิกสัน ฯลฯ นั้น พอเสร็จเยี่ยมแล้ว บางคนก็สัมภาษณ์นายกรัฐมนตรีว่า ปีนี้อเมริกาจะให้เงินเราเท่าใด เมื่อครั้งก่อนนั้นไม่เคยมีปัญหาภิกขาจาร ผมจึงเขียนในคำขวัญว่า เราจะต้องใช้นโยบายเอกราชทางการคลังของชาติเพื่อช่วยรักษาความเป็นเอกราชของชาติไว้ จริงอยู่เวลานี้เราอาจจะต้อง ได้รับความช่วยเหลือจากต่างประเทศแต่เราต้องรับจากทุกประเทศโดยไม่มีอะไรผูกพันอยู่กับประเทศหนึ่งประเทศใด มิฉะนั้นเราจะต้องทำตามประเทศให้เงินซึ่งเป็นการเสียความเป็นเอกราช เช่นในสหประชาชาติ เราก็จะต้องยกมือให้เขาประจักษ์ที่กล่าวกันว่า ส.ส. ที่ขายตัว และการใช้

นโยบายเช่นนั้นทำให้ชาติไทยเสียศักดิ์ศรีในสายตาของโลกว่าเป็นชาติภิกษาจารย์ชน ชั้นปกครองในหลายประเทศแห่งอเมริกา ลาตินได้ใช้นโยบายภิกษาจารย์จักรวรรดินิยมอเมริกัน จึงทำให้ระบบทุนบรมณานุภาพได้เข้าบาบูตริตประเทศนั้นๆ ซึ่งท่านอาจสังเกตได้ว่าเมื่อมีนักการเมืองผู้ใหญ่อเมริกันไปเยือนประเทศนั้นๆ ก็ถูกต่อต้านหลายครั้ง ซึ่งเป็นเรื่องของราษฎรทำกันขึ้นเอง เพราะที่ใดมีการกดขี่ขูดรีด ก็เป็นธรรมชาติของมนุษย์ที่ถูกกดขี่ข่มเหงทำการต่อสู้เพื่อกู้อิสรภาพของตน แต่นักการเมือง, นักการทหาร, นักโฆษณาชวนเชื่อซึ่งเป็นตัวแทนของจักรวรรดินิยมอเมริกัน กลับให้เกียรติแก่คอมมิวนิสต์ว่าเป็นผู้ก่อเหตุต่อสู้ นั้นและให้เกียรติเช่นนั้นแก่คอมมิวนิสต์ว่าจะทำการคัดค้านจักรวรรดินิยมอเมริกันในเอเชียอาคเนย์ด้วย จักรวรรดินิยมอเมริกันได้ปริวิตกว่าระบบจักรวรรดิ (EMPIRE) ของตนจะต้องสลายไป ถ้าระบบปฏิกิริยาของประเทศหนึ่งประเทศเป็นไฟโดมิโนสไบหนึ่งต้องล้มไปก็ทำให้ระบบปฏิกิริยาของประเทศอื่นที่อยู่ในเครือของจักรวรรดินิยม ประเทศเป็นไฟโดมิโนสไบอื่น ๆ ก็ต้องล้มตามไปด้วย

ข้อเท็จจริงจะเป็นอย่างไรก็ตาม แต่ถ้าราษฎรส่วนมากที่เป็นคนอึดคักขัดสนของประเทศใดไม่ให้ความสนับสนุนแก่คอมมิวนิสต์ไซร้ คอมมิวนิสต์จะทำการสำเร็จได้อย่างไร นอกจากมีกรณีที่ผมกล่าวไว้ในหนังสือเรื่อง “ชีวิตผืนผวนของข้าพเจ้าฯ” ซึ่งมอบให้แก่สมาคมแล้ว ก็ครั้งหนึ่งผมได้สนทนากับเสด็จเจ้าเพชรราช อัครมเหศวรปราสาท ที่เสด็จมาลี้ภัยอยู่ในสยามภายหลังที่จักรวรรดินิยมฝรั่งเศสได้กลับมายึดครองลาวอีก เมื่อ ค.ศ. ๑๙๔๗ ผมได้ทูลถามเสด็จเจ้าว่า ผู้รักชาติคนนั้นๆ ของลาวเป็นคอมมิวนิสต์หรือไม่ พระองค์ได้ตอบเป็นคติปรัชญาว่า “คนที่กำลังจะจมน้ำนั้น จะมีเวลาพอที่จะคว้ามือนที่ยื่นมาช่วยนั้นมีสี่ขาหรือสี่แดง?”

๘. สถานการณ์ประเทศเพื่อนบ้านที่เกี่ยวข้องกับอนาคตของสยามนั้น ผมจะขอกล่าวเกี่ยวกับพม่า ก่อน

เขตแดน ทางบกด้าน ตะวันตก และตะวันตกเฉียงเหนือของสยามติดต่อกับพม่าและเขตแดนทิศเหนือของพม่าติดต่อกับจีน เมื่อ ๔๐ ปีที่แล้วมาก่อนที่สงครามในอินโดจีนยังไม่ทวีความรุนแรงถึงขนาดหนักนั้น สื่อมวลชนในสยามและใน

ต่างประเทศก็ได้้นำปรากฏการณ์ในพม่ามาเสนอเป็นข่าวใหญ่
น้อย ๆ แต่เมื่อสงครามอินโดจีนได้ทวีความรุนแรงหนักขึ้น
ชาวสถานการณ์ในพม่าก็เป็นอันต้องร้องจากชาวอินโดจีนซึ่งคน
ส่วนมากหนีไปสนใจ แต่นิตยสารที่สนใจในปัญหาเอเชียอาค-
เนย์ก็ยังเสนอข่าวปรากฏการณ์ในพม่าต่อมา ซึ่งแสดงว่าการต่อสู้
ระหว่างชนชั้นและการต่อสู้ระหว่างเชื้อชาติกับการต่อสู้
ระหว่างชนชาติยังคงดำเนินอยู่ซึ่งหลายครั้งก็มีความรุนแรง
ปรากฏการณ์ก็คือรัฐบาลพม่าได้ต่อสู้กับคอมมิวนิสต์พม่าฝ่าย
ตรงซึ่งต่อมาได้ตกลงกับรัฐบาลไม่ใช้วิธีต่อสู้ทางสายอาวุธ
ส่วนคอมมิวนิสต์พม่าฝ่ายตรงขาวซึ่งตามสี่งคูประหนึ่งว่าเป็นสี่
ของฝ่ายขวานั้น ได้ใช้วิธีต่อสู้ทางสายอาวุธกับรัฐบาลพม่าตลอด
มาจนทุกวันนี้และยึดพื้นที่ส่วนหนึ่งแห่งลุ่มแม่น้ำอิระวดีเป็นเขต
ปลดแอกปกครองตนเองและปฏิบัติการอีกหลายแห่งที่ไม่ไกล
จากเขตแดนสยาม เมื่อประมาณ ค.ศ. ๑๙๖๗ คนเชื้อชาติ
พม่าส่วนหนึ่งได้มีการต่อสู้กับคนเชื้อชาติจีนที่อาศัยอยู่ในพม่า
ซึ่งทำให้มีคนที่ต้องล้มตายบาดเจ็บทุพพลภาพจำนวนไม่น้อย

โดยที่พม่าประกอบด้วยหลายชนชาติที่มีเชื้อชาติพม่า
แต่เคยเป็นชาติอยู่ก่อนที่เข้าร่วมในสหภาพพม่า คือ มอญ,
กะเหรี่ยง, ขะลั่น, ไทยใหญ่ ฯลฯ นั้น ก็ได้มีการต่อสู้เพื่อแยก

ตนออกจากสหภาพพม่าแล้วตั้งเป็นเอกราชของตน บางชน
ชาติ เช่น ชนชาติกะเหรี่ยง ซึ่งส่วนข้างมากอยู่ในเขตพม่า
ส่วนน้อยอยู่ในเขตสยามนั้น กะเหรี่ยงในเขตพม่าได้ยึดพื้นที่
ปกครองตนเองได้ในทางพฤตินัยแล้วโดยรัฐบาลพม่าไม่อาจเข้า
มาใช้อำนาจปกครองได้ ฝ่ายไทยใหญ่ในดินแดนที่เรียกว่า
“รัฐฉาน” ซึ่งอยู่ระหว่างเหนือสยามกับใต้มณฑลยูนนานของจีน
นั้นก็ต่อสู้ทางสายอาวุธกับ รัฐบาลพม่าเพื่อแยกตนเป็นเอกราช
โดยเฉพาะมิใช่พวกเขาต้องการแยกจากพม่าเพื่อมาเป็นส่วน
หนึ่งของสยาม ประวัติศาสตร์ปรากฏว่าเมื่อครั้งรัชกาลที่ ๔
ได้ส่งกองทัพขึ้นไปประชิดเชียงตุงเพื่อให้เป็นเมืองส่งบรรณา-
การนั้น พวกไทยใหญ่ก็ต่อสู้โดยไม่ยอมขึ้นแก่สยาม รัชกาล
ที่ ๔ จึงให้ถอนกองทัพสยามกลับ ฝ่ายชนชาติขะลั่นซึ่งเป็นรัฐ
หนึ่งอยู่บริเวณเหนือพม่าติดต่อกับเขตแดนจีนนั้นก็ได้ต่อสู้รัฐบาล
พม่าเพื่อแยกตนเป็นรัฐอิสระ ถ้ารัฐบาลพม่าเก็บอาวุธได้จาก
การรบกับชนชาติเหล่านั้นซึ่งเป็นอาวุธจากจีนไซ้ รัฐบาลพม่า
ก็คงจะแสดงให้เห็นว่าชาวพม่าขมว่าเป็นอาวุธที่ชนชาติเหล่านั้นได้มา
จากจีน แต่จนปัจจุบันนี้ก็ไม่ปรากฏว่ารัฐบาลพม่าแสดงเช่นนั้น

กะเหรี่ยงในพม่าได้อาวุธจากที่ใดนั้น ท่านที่สนใจก็อาจ
รู้ได้โดยสอบข้อเท็จจริงจากผู้ค้าอาวุธในสยามหรือจากผู้ค้าเพชร
พลอยที่ทำการค้าอย่างเปิดเผย คือ กะเหรี่ยงเอาพลอยทับทิม
ที่มีค่าซึ่งเป็นที่รู้จักทั่วโลกว่าเป็นเหมือนในพม่า (ซึ่งว่าที่แท้ใน
เขตกะเหรี่ยงครอบครอง) นั้น มาขายต่ำกว่าราคาตลาดโลก
ที่ชายแดนระหว่างกะเหรี่ยงกับสยาม นักการค้าและผู้ต้องการ
ทับทิมและพลอยที่มีค่าก็ไปซื้อได้ที่ชายแดนนั้น หนึ่งป่าไม้สัก
ของพม่าอยู่ในเขตกะเหรี่ยง ๆ ตักมาขายที่ชายแดนสยาม
กะเหรี่ยงได้เงินจากการขายของมีค่าต่าง ๆ เหล่านั้น แล้วก็นำ
มาซื้ออาวุธจากนักการค้าอาวุธในสยามนั่นเอง และก็เป็นที่รู้
กันว่านักการค้าอาวุธเหล่านั้นซื้ออาวุธมาจากทหารอเมริกันที่
ลักลอบเอามาจากคลังอาวุธของตนเอง ขายให้ผู้ซื้อด้วยราคา
ย่อมเยา

อนึ่ง บริเวณตั้งแต่เขตแดนเหนือของสยามถึงเขตมณฑล
ยูนนานของจีนนั้นก็ยังมียกกองทหารจีนก๊กมินตั๋งที่ฝ่ายแพ้กอง
ทหารคอมมิวนิสต์จีนเมื่อ ค.ศ. ๑๙๔๙ แล้วถอยเข้ามาตั้งอยู่ที่
บริเวณนั้นอันเป็นดินแดนส่วนหนึ่งของพม่า กองทหารจีนก๊ก-

มินตั๋งนั้นเป็นที่รู้จักกันในชื่อ “กองพลที่ ๕๓” แต่ตัวทหาร
รุ่นแรกนั้นบัดนี้ก็มีอายุมากแล้วไม่มีแรงรบ จีนก๊กมินตั๋งจึงได้
จ้างคนหนุ่มเชื้อชาติจีนจำนวนหนึ่งจากสยาม ไปเปลี่ยนทหาร
เก่าส่วนหนึ่ง และอีกส่วนหนึ่งของทหารเก่าแห่งกองพลนั้นก็ตั้ง
หลักแหล่ง โดยมีเมียเป็นคนท้องถิ่นเกิดลูกชายซึ่งต่อมากลาย
เป็นทหารวัยหนุ่มแทนเสียได้ ทหารกองพลนั้นเปลี่ยนอาชีพ
ทหารอันมีเกียรติมาเป็นนักการค้าฝิ่นและเฮโรอีนซึ่งระบาค
เข้ามาในสยามและเกือบทั่วโลกตะวันตก ทหารในกองพลนี้เป็น
ผู้ควบคุมแหล่งฝิ่นและเฮโรอีนเถื่อนที่ทั่วโลกรู้จักกันในชื่อเรียก
ว่า “บริเวณสามเหลี่ยม” ระหว่างชายแดน พม่า-ลาว- สยาม
ขอให้ท่านทั้งหลายคิดว่า สถานการณ์ในพม่าที่กำลังเคลื่อนไหว
อยู่นั้นได้กระทบสยามเพียงใด เฉพาะเฮโรอีนก็ทำให้เยาวชน
ไทยหลายแสนคนต้องติดยาเสพติดดังกล่าว่า อันเป็นการบั่น
ทอนพลังของชาติไทย เราจะโทษคอมมิวนิสต์จีนก็ไม่ได้ว่า ทำ
ไมเขาไม่ปราบกองพล ๕๓ แห่งก๊กมินตั๋งให้ราบคาบไป เพราะ
รัฐบาลของสาธารณรัฐแห่งราษฎรจีนถือหลักไม่ล่วงล้ำเขตแดน
และอธิปไตยของชาติอื่น เขาจึงไม่ส่งทหารมาปราบกองพลก๊ก-

มีนึ่งที่อยู่ในเขตพม่า รัฐบาลพม่าก็ทำการโจมตีกองพลนั้นหลายครั้งแล้ว แต่ยังปราบให้ราบคาบไม่ได้ บางคนออกความเห็นว่าเป็นการดี เพราะจะช่วยต่อต้านจีนคอมมิวนิสต์ ความเห็นนี้มีลักษณะที่เรียกว่า “นิยายหลอกเด็ก” ผมเห็นว่าท่านที่เป็นผู้ใหญ่แล้วสามารถใช้สามัญสำนึกอันเป็นจิตใจวิทยาศาสตร์ (ESPRIT SCIENTIFIQUE, SCIENTIFIC SPIRIT) เบื้องต้นของมนุษย์ก็ย่อมคิดได้ไม่ยากว่าทหาร ๑ กองพลนั้นจะสู้กับจีนที่มีทหารประจำการ ๑๓๘ กองพล (ตามสถิติในหนังสือ STATESMAN YEAR BOOK) และมีทหารท้องถิ่นที่ฝึกทางทหารเป็นประจำอยู่ในสหการคือคอมมิวนิสต์ต่าง ๆ อีก ๒๐๐ ล้านคนนั้นได้หรือไม่ โดยเฉพาะกองพลที่ ๘๓ นั้น เป็นกองพลชยา คือทั้งเตี้ยทั้งลวก ผิวกินเขโรยกันอย่างอมน้ำมัน จึงไม่อาจสู้ทหารประจำการของจีนแม้แต่กองพลเดียวหรือกรมเดียวก็ได้ สิ่งที่เราควรวิตกคืออนาคตของเยาวชนไทยที่ติดเอโรอินเวลานี้หลายแสนคนและจะยังติดต่อไปอีกกี่ใน ถ้าสถานการณ์ของพม่าในดินแดนส่วนนี้ยังคงเป็นอยู่ต่อไป

๕. สถานการณ์ในมาเลเซียนั้น ถ้าท่านติดตามความเคลื่อนไหว ท่านก็ย่อมจะทราบได้ว่าในประเทศนั้นได้มีการต่อสู้ระหว่างกลุ่มชนเชื้อชาติมลายูและเชื้อชาติจีนซึ่งบางครั้งก็มีการรุนแรงถึงกับมีคนล้มตายบาดเจ็บทุพพลภาพจำนวน ไม่น้อย และรัฐบาลมาเลเซียก็มีการต่อสู้กับขบวนการคอมมิวนิสต์มาเลเซียติดต่อกันมาหลายปี

อนึ่ง ยังมีขบวนการในรัฐตะวันออกของมาเลเซียติดต่อกับเขตแดนไทยซึ่งต้องการแยกเป็นสหพันธรัฐเอกราชต่างหากจากมาเลเซีย ท่านที่ติดตามข่าวเกี่ยวกับเหตุการณ์สามจังหวัดของสยาม คือ ปัตตานี นราธิวาส ยะลา ซึ่งพลเมืองส่วนมากเป็นเชื้อชาติมลายูและนับถือศาสนาอิสลามนั้น ก็คงจะทราบตามข่าวของรัฐบาลไทยและรายงานของนายตำรวจบางคนซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ แสดงว่าในบริเวณสามจังหวัดนั้นมีขบวนการแยกดินแดนเพื่อรวมเป็นสหพันธรัฐมลายูตะวันออก และมีขบวนการคอมมิวนิสต์ซึ่งเป็นขบวนการเดียวกันกับคอมมิวนิสต์ในมาเลเซีย อีกส่วนหนึ่งตามที่ผมทราบข่าวว่ามีขบวนการที่เชื่อมโยงกับขบวนการมาร์กซิสต์-อิสลามิก (MARXISME ISLAMIQUE) ที่มีแหล่งใหญ่อยู่ในประเทศหนึ่งแห่งตะวันออกกลาง

แล้วแผ่สาขามายังมาเลเชียและในสามจังหวัดภาคใต้สุดของสยาม นอกจากนั้นก็ยังมียุทธมุสลิมที่ลี้ภัยอยู่ในมาเลเชียจำนวนหนึ่งที่ไม่ปรารถนาแยกดินแดนสามจังหวัดภาคใต้ของสยามออกจากสยาม หากต้องการเพียงแต่ให้มีรัฐธรรมนูญสยามขึ้นใหม่ในรูปรัฐธรรมนูญสหพันธรัฐ โดยให้ชนชาติต่าง ๆ ที่รวมอยู่ในสยามมีสิทธิปกครองตนเองรวมอยู่ในสหพันธรัฐสยาม ดังปรากฏตามคำแถลงของ ทวนฤยาราล นาแซ ซึ่งมีชื่อไทยว่า อุดุลย์ ณ สายบุรี ทายาทของราชาแห่งสายบุรี (สมัยรัชกาลที่ ๗ จังหวัดสายบุรีถูกยุบเป็นอำเภอขึ้นกับจังหวัดนครราชสีมา) การใช้กำลังทหารและตำรวจปราบปรามขบวนการต่างๆ นั้นรวมทั้งร่วมมือกับมาเลเชียได้ทำมากกว่า ๒๐ ปีแล้ว ขบวนการเหล่านั้นก็ยังคงมีอยู่ในจังหวัดชายแดนใต้สุดของสยามและในมาเลเชียที่ติดต่อกับสยาม ดังนั้นจึงมีปัญหายุ่งยากเกี่ยวกับอนาคตของสยามว่า ควรใช้นโยบายและวิธีปฏิบัติอย่างไรจึงจะเหมาะสมในการรักษาเอกภาพของสยามให้คงไว้ ทั้งที่เกี่ยวกับพลเมืองสยามที่เป็นเชื้อชาติมลายูในจังหวัดใต้สุดของสยามและในบริเวณอื่นๆ ที่มีชนชาติส่วนน้อย ในการนี้เราก็จะต้องพิจารณาไม่เฉพาะในทางนิตินัยที่ว่าสยามเป็นรัฐอันหนึ่งอันเดียวกันของชนชาติต่างๆ แห่งสยามเท่านั้น คือเราจำต้องพิจารณาถึงทาง

พฤตินัยว่าสยามมีชนชาติที่ครองพื้นที่อยู่ดั้งเดิมอย่างไรบ้าง และชนชาติใดมีความรักปิตุภูมิแห่งท้องที่ของตนอย่างเหนียวแน่นเพียงใด เรื่องนี้ผมได้กล่าวไว้ในบทความว่าด้วย “ข้อสังเกตเกี่ยวกับเอกภาพของชาติและประชาธิปไตย” ซึ่งคณะผู้จัดงานธรรมศาสตร์ในสหราชอาณาจักร ได้ลงพิมพ์ในหนังสือที่ระลึก เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๕ นั้น

๑๐. อนาคตของสยามเกี่ยวกับเวียดนาม กัมพูชา ลาว นั้นจำแนกออกได้เป็นสองปัญหา คือปัญหาหนึ่ง ความเกี่ยวข้องของสยามซึ่งมีกับสามประเทศในอาณัติเหมือนกันซึ่งผมจะขอกล่าวในปัญหานี้ก่อน แล้วในข้อต่อๆ ไปจะได้กล่าวถึงปัญหาที่สยามเกี่ยวข้องในลักษณะและอาการเฉพาะกับแต่ละประเทศแห่งอินโดจีนนั้น

ผมได้กล่าวไว้ในหลายบทความรวมทั้งเคยให้สัมภาษณ์แก่วารสารบางฉบับตั้งแต่สมัยที่จอมพลถนอมเป็นนายกรัฐมนตรีแล้วถึงการที่มี “สถานะสงคราม” (ETAT DE GUERRE, STATE OF WAR) ระหว่างสยามกับเวียดนาม กัมพูชา และลาว ซึ่งรัฐบาลต้องจัดการเลิกสถานะสงครามเพื่อประโยชน์ของสยามและสันติภาพในภูมิภาคนี้

หลายท่านที่นั่งฟังปาฐกถาผมอยู่นี้มีความรู้และความชำนาญในกฎหมายระหว่างประเทศ แม้บางท่านจะไม่ได้เรียนกฎหมายระหว่างประเทศโดยตรง แต่สถาบันที่ท่านเล่าเรียนมา เช่นสถาบันการทหาร สถาบันที่มีการสอนรัฐศาสตร์ ฯลฯ ก็ย่อมจะสอนให้ทราบเป็นเบื้องต้นว่าสถานะสงครามนั้นมีได้โดยการประกาศสงครามหรือโดยไม่มีการประกาศสงคราม แต่มี การปฏิบัติการที่เรียกว่า “การกระทำทางสงคราม” (ACTES DE GUERRE, ACTS OF WAR) คือการที่ประเทศหนึ่งใช้ ศาสตราวุธหรือร่วมมือในการใช้ศาสตราวุธทำลายชีวิตร่างกายทรัพย์สินของอีกประเทศหนึ่ง หรือต่างฝ่ายต่างใช้ศาสตราวุธต่อสู้ระหว่างกัน

ข้อเท็จจริงเป็นที่เปิดเผยแล้วว่าการกระทำทางสงครามได้มีอยู่ระหว่างจักรวรรดินิยมอเมริกันกับประเทศทั้งสามนั้น และรัฐบาลไทยก็ได้ร่วมมือกับจักรวรรดินิยมอเมริกันในการให้จักรวรรดินิยมอเมริกันมีฐานทัพอากาศ ฐานทัพบก ฐานทัพเรือที่ใช้เพื่อทำสงครามกับสามประเทศนั้น นอกจากนั้น รัฐบาลไทยเองก็เคยแถลงยอมรับว่าได้มีการส่งทหารประจำการ

บ้าง ทหารรับจ้างบ้าง ไปทำสงครามในประเทศทั้งสามนั้น ฉะนั้น สถานะสงครามจึงมีขึ้นระหว่างสยามกับสามประเทศแห่งอินโดจีน อนาคตของสยามเกี่ยวกับสามประเทศนั้นที่เป็นปัญหาสำคัญอันดับแรก คือ รัฐบาลไทยและรัฐบาลของประเทศทั้งสามนั้นจะเลิกสถานะสงครามหรือไม่ และถ้าจะเลิกสถานะสงครามก็จะเลิกโดยวิธีใด

ท่านที่ศึกษาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการสงครามนั้น ก็ย่อมเข้าใจว่าการหยุดรบ (ARMISTICE) หรือการหยุดยิง (CESSEZ-LE-FEU, CEASE-FIRE) นั้นมิใช่เป็นการเลิกสถานะสงคราม คือมีผลเพียงแต่หยุดรบ หรือหยุดยิงเฉพาะบางแนวรบหรือหยุดรบหยุดยิงทั่วไปทั้งแนวรบเท่านั้นเอง คือ ถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งละเมิดข้อตกลงที่ดี หรือไม่ยอมตกลงทำสัญญาสันติภาพเพื่อเลิกสถานะสงครามที่ดี อีกฝ่ายหนึ่งก็ทำสงครามต่อไปได้ เช่นเมื่อครั้งสงครามโลกครั้งที่ ๑ เยอรมันได้ทำข้อตกลงหยุดรบ (ARMISTICE) กับฝ่ายสัมพันธมิตรเมื่อวันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ค.ศ. ๑๙๑๘ แล้วสัมพันธมิตรได้ยื่นสัญญาสันติภาพฉบับแวร์ซายส์ให้เยอรมันลงนาม เยอรมัน

ไม่ยอมลงนาม สัมพันธมิตรจึงทำสงครามต่อไปโดยส่งกองทหารเคลื่อนที่เข้าไปยึดดินแดนเยอรมัน ในการนี้ทหารอาสาไทยได้มีส่วนร่วมกับการทหารสัมพันธมิตรด้วย ต่อมาเยอรมันจึงยอมลงนามในสัญญาแวร์ซายส์ฉบับ ค.ศ. ๑๙๑๙ ซึ่งเลิกสถานะสงครามระหว่างสัมพันธมิตรกับเยอรมัน

เมื่อ ค.ศ. ๑๙๗๓ สหรัฐอเมริกาและรัฐบาลสาธารณรัฐเวียดนามใต้ฝ่ายหนึ่ง ได้ทำข้อตกลงหยุดยิงกับรัฐบาลเวียดนามเหนือและรัฐบาลอภิวังค์ชั่วคราวเวียดนามใต้ฝ่ายหนึ่ง แต่เครื่องบินอเมริกัน รุกล้ำน่านฟ้าของเวียดนามเหนือและทิ้งระเบิดทำลายหลายแห่ง ซึ่งเวียดนามเหนือกับรัฐบาลอภิวังค์ชั่วคราวเวียดนามใต้ได้ยื่นประท้วงหลายครั้ง ฝ่ายรัฐบาลสาธารณรัฐเวียดนามใต้ก็ได้ประท้วงว่าอีกฝ่ายหนึ่งละเมิดข้อตกลงหยุดยิงข้อเท็จจริงจะเป็นอย่างไรก็ตาม แต่เมื่อได้มีการละเมิดข้อตกลงหยุดยิงกันแล้วสงครามก็ดำเนินต่อไป คือกองทัพของรัฐบาลอภิวังค์ชั่วคราวเวียดนามใต้ได้ทำการรุกรบต่อไปจนกระทั่งได้ชัยชนะทั่วทั้งเวียดนามใต้แล้ว ก็เป็นการเลิกสถานะสงครามระหว่างเวียดนามด้วยกันเอง ส่วนที่เกี่ยวกับจักรวรรดินิยม

อเมริกา และสยามฝ่ายหนึ่งกับเวียดนามเหนือและเวียดนามใต้ อีกฝ่ายหนึ่งนั้น ยังไม่มีข้อตกลงเลิกสถานะสงคราม และก็ยังไม่มีข้อตกลงเลิกสถานะสงครามระหว่างจักรวรรดินิยมอเมริกันและสยามกับรัฐบาลใหม่ของกัมพูชา กับรัฐบาลผสมใหม่ของลาว

ท่านทั้งหลายที่ติดตามข่าวก็คงจะพบว่าวารสารในฝรั่งเศสหลายฉบับ ได้ลงคำแถลงของนายกรัฐมนตรีฟามวันตงแห่งเวียดนามเหนือที่เรียกร้องให้สหรัฐอเมริกาใช้ค่าเสียหายในการที่สหรัฐอเมริกาได้ส่งเครื่องบินทิ้งระเบิดทำลายชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินของพลเมืองเวียดนามเหนือและใต้ซึ่งเป็นการผิดตามกฎหมายระหว่างประเทศและข้อตกลงหยุดยิง

นักรัฐศาสตร์ นักการทูต นักการทหาร ย่อมรู้ก่อนที่จะก่อสถานะสงครามขึ้นแล้วว่า การทำสงครามนั้นมิใช่กิจกรรมดา หากเอาชาติเป็นเดิมพันในการนั้น ถ้าชนะสงครามก็ได้ประโยชน์เฉพาะหน้าบางประการ ถ้าหากแพ้สงครามก็ทำให้ชาติเสียหายหลายประการ **แต่ไม่ต้องเสียดินแดนให้ฝ่ายชนะสงครามแต่ก็ต้องชำระค่าเสียหายสงคราม** ซึ่งเรียกตามกฎหมายระหว่างประเทศว่า “ค่าปฏิกรรมสงคราม” (REPARATIONS DE GUERRE, WAR REPARATIONS)

นักทำสงครามและผู้สนับสนุนนิยมความเก่งกาจในการรบทำให้ฝ่ายเวียดนาม กัมพูชา ลาว ทายและบาตเจ็บหลายล้านคนนั้น หากไม่ว่าถ้าต้องชำระค่าปฏิกรรมสงครามแล้วจะคิดเป็นเงินที่ต้องจ่ายเท่าใด และเงินนั้นก็เอามาจากรายการโดยต้องเสียภาษีอากรเพิ่มขึ้นซึ่งผมเห็นว่าไม่เป็นธรรม สิ่งที่เป็นธรรมคือรายการมีสิทธิไล่เบี้ยเอาจากผู้ก่อสถานะสงครามและผู้สนับสนุน

ปัญหาทางกฎหมายระหว่างประเทศมีว่า รัฐบาลของสามประเทศแห่งอินโดจีนมีสิทธิเสนอให้ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศพิจารณาพิพากษาให้จักรวรรดินิยมอเมริกันใช้ค่าปฏิกรรมสงครามหรือไม่ หลักศีลธรรมของมนุษย์มีอยู่ว่าผู้ใดทำให้ผู้อื่นเสียหาย ผู้นั้นจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน หลักศีลธรรมนี้ได้นำมาเป็นหลักกฎหมายแห่งของประเทศต่าง ๆ ส่วนในทางกฎหมายระหว่างประเทศนั้น รัฐบาลอเมริกันก็เคยถือหลักนั้นมาแล้ว คือใน ค.ศ. ๑๙๕๔ สหรัฐอเมริกาได้ยื่นฟ้องสหภาพโซเวียตและฮังการีต่อศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ และใน ค.ศ. ๑๙๕๕ สหรัฐอเมริกาได้ยื่นฟ้องเชโกสโลวาเกีย และสหภาพโซเวียตต่อศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ รวมเป็น ๔

ล้านวนเรียกค่าเสียหายจากประเทศจำเลยเหล่านั้น ฐานยิงเครื่องบินสหรัฐอเมริกาคตก แต่ประเทศจำเลยเหล่านั้นไม่ยอมให้ศาลพิจารณา อย่างไรก็ดีตามเป็นบทพิสูจน์ที่แสดงว่าสหรัฐอเมริการู้ถึงธรรมเนียมระหว่างประเทศว่าประเทศใดทำลายเครื่องบินของประเทศอื่นโดยมิชอบ ประเทศที่ทำลายเครื่องบินก็ต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้ ฉะนั้นถ้าสหรัฐอเมริกาส่งเครื่องบินไปทำลายพลเมืองและทรัพย์สินของประเทศอื่นโดยมิชอบ สหรัฐอเมริกาก็ต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนและค่าเสียหายอย่างอื่น ๆ ให้แก่ประเทศที่ได้รับความเสียหายนั้น

ความเสียหายของฝ่าย ๓ ประเทศแห่งอินโดจีนนั้น โดยเฉพาะกัมพูชา ปรากฏตามจดหมายลงวันที่ ๒๘ พฤษภาคม ค.ศ. ๑๙๗๕ ซึ่งคณะผู้แทนของราชรัฐบาลร่วมแห่งชาติกัมพูชาที่ตอบขอบใจผมในคำอำนวยพรของผมเนื่องในโอกาสที่กรุงพนมเปญกับทั่วประเทศกัมพูชาได้กู้อิสรภาพนั้น แจ้งถึงความเสียหายที่ฝ่ายกัมพูชาได้รับจากสงคราม คือ นอกจากความเสียหายทางวัตถุสดคนนับแล้ว มีคนตายประมาณ ๖ แสนคน และบาดเจ็บทุพพลภาพอีก ๖ แสนคน รวม ๑ ล้าน ๒ แสนคน

หรือประมาณร้อยละ ๒๐ ของพลเมืองกัมพูชา (ที่มีชีวิตอยู่เมื่อ ค.ศ. ๑๙๖๗ ๖-๗ ล้านคน) ส่วนทางเวียดนามนั้นยังไม่มีสถิติเป็นทางการ ก็มีแต่สถิติฝ่ายอเมริกันประเมินว่าฝ่ายเวียดนามเหนือมีคนล้มตายและบาดเจ็บประมาณ ๗ ล้านคน ถ้าถือสถิติของกัมพูชาเป็นพื้นฐานแล้วลองคำนวณถึงกรณีเวียดนามที่เป็นสนามรบมาหลายปีและถูกเครื่องบินอเมริกันทิ้งระเบิดทำลายย่อยยับ ซึ่งฝ่ายอเมริกันแถลงว่าลูกระเบิดที่ทิ้งลงในสมรภูมिवietnam นั้นมีจำนวนน้ำหนักเกินกว่า ๓ เท่าของลูกระเบิดที่ฝ่ายอเมริกันทิ้งลงในสมรภูมิต่าง ๆ ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ บางคนจึงประเมินว่าคนเวียดนามต้องตายและบาดเจ็บประมาณ ๑๐ ล้านคนเพราะการสงครามนั้น ส่วนฝ่ายลาวก็ยังไม่มียุทธศาสตร์ทางการ แต่ก็คงมีคนตายและบาดเจ็บเนื่องจากสงครามเป็นจำนวนไม่น้อย

ส่วนอนาคตของสยามซึ่งนอกจากขึ้นต่อผลการเจรจาเลิกสถานะสงครามกับสถาปนาความสัมพันธ์อันดีกับสามประเทศแห่งอินโดจีนแล้ว ก็ยังขึ้นอยู่กับสถานการณ์ทางการเมืองของสหรัฐอเมริกาที่ได้ใช้จ่ายเงินมากมายในการสงครามนี้ อันเป็นเหตุสำคัญอย่างหนึ่งที่ก่อให้เกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในสหรัฐอเมริกา และค่าของเงินดอลลาร์ลดลงมาก ซึ่ง

กระทบถึงค่าของเงินบาทที่อิงอยู่กับเงินดอลลาร์อเมริกัน ดังที่ผมกล่าวไว้ในตอนต้น

๑๑. ปัญหาเกี่ยวกับเวียดนาม โดยเฉพาะนอกจากเรื่องสงครามดังกล่าวในข้อ ๕ ก็มีเรื่องที่ว่า ชาวเวียดนามอพยพเข้ามาอยู่ในสยามภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ซึ่งเป็นปัญหาที่จะต้องพิจารณาต่อไปอีก

แต่ปัญหาสำคัญในยามสันติ คือถ้าได้มีการเลิกสถานะสงครามโดยวิธีอย่างหนึ่งอย่างใดที่เหมาะสมแล้ว ต่างฝ่ายต่างก็อยู่ด้วยกันอย่างสันติ การแข่งขันทางเศรษฐกิจโดยสันติในตลาดข้าวสารของโลกนั้น ฝ่ายใดได้เตรียมตัวไว้อย่างใดบ้างที่จะพัฒนาการเศรษฐกิจของตนให้มั่นคงและขยายไป ในการนี้ออนาคตของสยามก็ขึ้นอยู่กับ การเศรษฐกิจในยามสันติ จึงขอให้ท่านทั้งหลายพิจารณาฝ่ายเขาและฝ่ายเราแล้วเอามาเปรียบเทียบกันว่า ระบบการที่ดี วิธีการที่ดี ในทางเศรษฐกิจนั้น ฝ่ายใดจะมีประสิทธิภาพในการทำงานมากกว่ากัน ฝ่ายเขาได้เตรียมไว้อย่างไรในระหว่างสงครามเพื่อเตรียมฟื้นฟูประเทศและพัฒนาให้ก้าวหน้าทางสันติ ส่วนฝ่ายทางเราเท่าที่เห็นกันอยู่นี้ เราได้ทำงานกันอย่างไร เราใช้จ่ายเงินตัวกันอย่างไร เราทุ่มเพื่อยกันอย่างไร การจ่อราษฎรบังหลวงมีขนาดไหน

โครงการชุกชุมและทวีขึ้นเพราะเหตุความอึดอัดขัดสนและการที่คนไม่มีงานทำเป็นอย่างไร รวมทั้งท่านที่จะศึกษาสำเร็จจากประเทศฝรั่งเศสและต่างประเทศ เมื่อกลับไปเมืองไทยแล้ว จะหางานทำได้คุ้มค่าที่ท่านได้อุตส่าห์เล่าเรียนหรือไม่ สิ่งต่างๆ เหล่านี้ก็เกี่ยวกับอนาคตของสยามอันเนื่องจากสถานการณ์ของประเทศเพื่อนบ้านดังกล่าวแล้ว

๑๒. โดยเฉพาะอนาคตของสยามเกี่ยวกับสถานการณ์ของกัมพูชานอกจากที่ผมกล่าวมาเกี่ยวกับสถานการณ์สงครามโดยทั่วไปดังกล่าวนั้น การกระทำสงครามกับกัมพูชาก็ยังไม่สิ้นสุดลง ก็ยังมีกรณีเรือ “มายาเกซ”, กรณีพิพาทน่านน้ำระหว่างสยามกับกัมพูชา, กรณีที่องค์การ ซี.ไอ.เอ. ส่งตัวแทนจากสยามไปสอดแนมที่กัมพูชา ซึ่งฝ่ายนี้จับตัวได้แล้ว ทำหนังสือเวียนแจ้งข่าวให้สถานทูตต่างๆ ในปารีส (ยกเว้นสถานทูตไทย) รับทราบไว้

ตามจดหมายของคณะผู้แทนราชรัฐบาลร่วมแห่งชาติกัมพูชา ฉบับที่ ๒๕ พ.ศ. ๑๙๗๕ ที่มีถึงผมแจ้งว่า สมัชชาพิเศษแห่งชาติกัมพูชาประชุมกัน ณ กรุงพนมเปญระหว่าง ๒๕-๒๗ เมษายน ๑๙๗๕ ได้ยืนยันอีกครั้งหนึ่งถึงนโยบายภายในและภายนอกดังต่อไปนี้

นโยบายภายใน เทอตทุนหลัก “ความผาสุก-ความเสมอภาค ความยุติธรรม—และประชาธิปไตยแท้จริงซึ่งไม่มีคนจน ไม่มีคนรวย ไม่มีชนชั้นถูกขูดรีด และไม่มีชนชั้นขูดรีด สถาปนาสังคมซึ่งมวลราษฎรอยู่ด้วยกันด้วยความสมานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในแนวร่วมอันกว้างใหญ่ทั่วทั้งชาติซึ่งทุกคนมีบทบาทในการงานทางการผลิต ในการสร้างสรรค์และในการป้องกันชาติ”

ขอให้ท่านสังเกตว่า เขาไม่บอกว่าเป็นคอมมิวนิสต์

นโยบายภายนอก ยึดถือหลักความเป็นเอกราช สันติภาพ ความเป็นกลาง ไม่เข้าข้างฝ่ายใด (หมายความว่าไม่อยู่ในค่ายสังคมนิยมหรือค่ายที่เรียกว่าเสรีประชาธิปไตย) คัดค้านการมีฐานทัพต่างชาติในกัมพูชา ต่อสู้การแทรกแซงและแทรกซึมของต่างประเทศ เคารพหลักการที่ทุกประเทศพึงใช้อธิปไตยของตนและมีสิทธิวินิจฉัยโดยตนเองถึงปัญหาของตนเองโดยเฉพาะ

อนึ่ง ยังมีปัญหาเกี่ยวกับคนเชื้อชาติเขมรซึ่งมีถิ่นฐานอยู่ในหลายจังหวัดที่ติดต่อกับชายแดนกัมพูชา ซึ่งเขายังพูดภาษา

เขมรอยู่ บางคนหรือหลายคนก็คิดแต่ในทางนิตินัยว่าพวกนั้นมีสัญชาติไทย แต่เราก็ควรพิจารณาในทางพฤตินัยด้วยและจัดระบบปกครองให้เหมาะสมเพื่อรักษาเอกภาพของสยามไว้ให้ได้

๑๓. โดยเฉพาะอนาคตของสยามเกี่ยวกับสถานการณ์ของลาวนอกจากที่ผมกล่าวมาเกี่ยวกับสถานะสงครามแล้ว ก็มีปัญหาคำคัญอีกคือ เกี่ยวกับฝิ่นและเฮโรอีนในเขตสามเหลี่ยมทองคำ ผล ๕๓ ของจีนก็ก่อกวนตั้งมีอำนาจอยู่นั้น ซึ่งถ้ามาในเขตลาวที่ติดต่อกับเชียงแสนของไทยด้วย ถ้าสถานการณ์ของลาวเข้าอยู่ในขั้นสันติ ก็จะเป็นทางหนึ่งช่วยให้อำนาจและอิทธิพลของกองพล ๕๓ ได้ลดน้อยลงได้ทางหนึ่ง แต่ปัจจุบันนี้มีพวกแม่หัวหลายพันคนซึ่งเคยทำการสู้รบกับทหารแนวลาวยุคชาติได้อพยพจากลาวเข้าสู่ดินแดนสยาม ผู้ที่เคยอ่านข่าวติดตามนิตยสารอเมริกัน ชื่อนิวส์วีก ก็ย่อมทราบว่านิตยสารนั้นได้เคยลงข่าวและภาพอันเป็นเอกสารแสดงว่าในบริเวณที่แม้ควบคุมอยู่ส่วนหนึ่งของลาวนั้น ได้มีการปลูกฝิ่นและค้าฝิ่นกันอย่างเสรี จึงน่าจะคิดว่าแม่หัวหลายพันคนนั้นจะมีสิ่งอะไรติดตัวมาบ้างและจะติดต่อกับแม่หัวที่อยู่ในลาวซึ่งจะได้ของที่เคยเสพยาหรือไม่ อย่างไรก็ตาม สภาพของสยามในปัจจุบันนี้ก็

ว่าเฮโรอีนมีจำหน่ายแพร่หลาย ปัญหาสำคัญมีอีกว่ากรณีที่รัฐบาลไทยต้อนรับพวกแม่หัวที่ลาวเรียกว่า “ลาวสูง” ไว้จำนวนมากนั้นจะทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างสยามกับลาวดีขึ้นหรือเลวลง อนาคตของสยามก็ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ด้วย

อนึ่ง ปัญหาชนชาติส่วนน้อยระหว่างลาวกับสยามนั้น ฝ่ายรัฐบาลไทยก็ต้องคิดให้รอบคอบ และกำหนดวิธีการให้เหมาะสมที่จะรักษาเอกภาพของชาติไว้ได้ โดยคำนึงถึงพฤตินัยทำนองที่ผมกล่าวมาแล้วเกี่ยวกับพลเมืองของจังหวัดชายแดนใต้สุดที่ติดต่อกับมาเลเซีย และชายแดนตะวันตกกับตะวันตกเฉียงเหนือที่ติดต่อกับพม่า และชายแดนที่ติดต่อกับพม่า

อนาคตของสยามเกี่ยวกับสถานการณ์ประเทศเพื่อนบ้านเป็นเรื่องที่จะต้องพิจารณาโดยใช้เวลามาก แต่เนื่องด้วยเวลาจำกัด ผมจึงขอจบปาฐกถาเพียงเท่านี้